

IN DIT NUMMER:

VAN DE VOORZITTER	1
STAND VAN ZAKEN VRIENDEN VAN DE PATRIJS	2
THEMA-AVOND WILDE ZWIJNEN	2
GROND- EN OPPERVLAKTE WATERBEHEER OP DE RENHEIDE	3
KAVELRUIL	4
PLATTELANDS VERNIEUWING BE-TEKENT VOOR WARMELT SWART	5
BIODIVERSITEIT	6
NIEUWE KERK-UILENKAST IN LEENDSE KERK	7
AGENDA	7

VAN DE VOORZITTER

Beste leden van Hei, Heg en Hoogeind, De zomer hebben we weer achter ons liggen. Er is volop geogst. Dat geldt ook voor onze vereniging. We waren betrokken bij het samenstellen van een Structuurvisie. Vanaf 2009 zijn enkele van onze agrarische leden daar nauw bij betrokken geweest. De weerslag daarvan kunt u vinden op www.onsplatteland.nl. Zeker eens kijken.

Op maandag 13 september kwamen bestuur en werkgroepleden van onze vereniging bijeen in de Hospes. Doel van de bijeenkomst was het bespreken van de activiteiten van de werkgroepen en de relatie tussen de werkgroepen onderling en met het bestuur. Op dit moment heeft onze vereniging 6 actieve werkgroe-

pen. Het zijn de werkgroepen Inventarisatie, Jaarprogramma, Natuurwerk, PR&C, Steen en Kerkuilen en Weidevogels Paaldijk. Door 21 personen werden in drie groepjes, onder het genot van een natje en een droogje, ideeën en wensen aangedragen en besproken. Uiteindelijk werden de prioriteiten van de ingebrachte ideeën door de deelnemers vertaald in voorstellen. Iedere groep bracht zo twee voorstellen in zodat het resultaat van de avond uit 6 voorstellen bestond. Enkele voorstellen werden in de daarop volgende bestuursvergadering bespro-

Molenbouwer Frans Hagenaars

ken en direct aangenomen. Het jaarlijks laten terugkeren van de werkgroepavond was er een van. De komende maanden zullen de andere voorstellen nader uitgewerkt worden. Als voorzitter wil ik graag alle deelnemers voor hun bijdragen op deze vruchtbare avond bedanken. Op de agenda van de najaarsvergadering komt deze werkgroepavond terug.

De natuurwerkdag op 6 november, die we samen met Staatsbosbeheer organiseren, was weer eengroot succes. Met ruim 100 deelnemers waren we waarschijnlijk wederom de grootste actieve groep in Nederland.

Op 10 november hebben we weer onze najaarsvergadering. Frans Hagenaars gaat ons daar over zijn molenproject vertellen. Het zal een prachtige avond worden die u niet mag missen!

*Uw voorzitter,
Janus van Hooff*

Deelnemers Natuurwerkdag op 6 november jl.(foto Erik van Asten)

STAND VAN ZAKEN 'VRIENDEN VAN DE PATRIJS'

Ondertussen kunnen we de balans opmaken van het biodiversiteitsproject dat onze vereniging, samen met nog 8 andere partijen, van 2010 tot en met 2012 onderneemt. Bij aanvang van het project waren we nog bang dat we de opgegeven oppervlakte akkerranden niet zouden halen. Ondertussen hebben we de-

ze toch ingezaaid. De randen die teveel geleden hadden van de droogte zijn afgelopen tijd een keer extra ingezaaid. Ook mochten we de patrijs met jongen aanschouwen die uit de akkerranden kwamen. Ook de fazant weet de randen te waarderen. De komende weken zal ook de informatiefolder uitkomen.

Hetzelfde geldt voor een lesbrief over biodiversiteit en meer speciaal over de Patrijs. Deze lesbrief wordt verspreid onder de basisscholen van onze gemeente Heeze-Leende. Mocht u ook interesse hebben om volgend jaar een rand aan te leggen? Kijk op de website!

Het project "Vrienden van de patrijs" wordt mede mogelijk gemaakt door IVN Heeze-Leende, Plattelandsvereniging Hei, Heg & Hoogeind, Brabants Landschap, Gemeente Heeze-Leende, Provincie Noord-Brabant, Reconstructie Boven-Dommel, Waterschap de Dommel, Wildbeheerseenheid "De Baronie van Cranendonck" en ZLTO Kempen Zuid-Oost.

THEMA-AVOND WILDE ZWIJNEN

Onze werkgroep Jaarprogramma heeft op donderdag 16 december een thema avond belegd die u niet mag missen. In een breder perspectief wordt de toekomst van- en de problematiek rond het wilde varken in onze omgeving belicht. Het Faunafonds, Fauna-beheereenheid Noord-Brabant en de Zoogdierverseniging hebben voor deze avond hun medewerking toegezegd. U ontvangt nog een definitieve uitnodiging.

Wilde zwijnen op de Strijperheg (foto Erik van Asten)

Het **Faunafonds** is een zelfstandig bestuursorgaan, dat ondermeer is belast met het toekennen van tegemoetkomingen in door beschermde diersoorten aangerichte schade.

De **Fauna-beheereenheid** is een door Gedeputeerde Staten erkend samenwerkingsverband van jachthouders. Jachthouders zijn personen of organisaties die op basis van eigendom, pacht of huur beschikking hebben over de jachtrechten. Landelijk zijn er 14 Fauna-beheereenheden actief. Fauna-beheereenheden geven invulling aan beheer en schadebestrijding conform het provinciaal opgestelde beleid.

De **Zoogdierverseniging** is in 1952 opgericht als een platform voor iedereen met belangstelling voor zoogdierkunde en zoogdierbescherming. Geleidelijk heeft de Zoogdierverseniging zich ont-

Geboren:
Ondertussen kunnen we onze derde juniorlid welkom heten. Zijn naam is Stan Verduijn. Hij is geboren op 1 augustus. Wij feliciteren zijn ouders Arno Verduijn en Jannie Lamers met hun zoon.

Rectificatie
In de vorige nieuwsbrief is, bij de opsomming van onze bestuursleden, de naam van ons bestuurslid Peter van de Kruis weggefallen. Hij hoort er, zoals u begrijpt, toch echt bij!

Najaarsvergadering

Op woensdag 10 november zal de najaarsvergadering plaatsvinden. Aanvang 20.30 bij Café de Hospes te Leenderstrijp. Na de pauze zal ons lid Frans Hagens vertellen over de in aanbouw zijnde standaardmolen te Leenderstrijp. Een verhaal dat u niet mag missen!

wikkeld tot een professionele organisatie die mensen bijeenbrengt die actief kennis verzamelen, ontwikkelen en uitdragen, met als doel de actieve bescherming van zoogdieren en hun leefgebieden, zowel nationaal als internationaal.

GROND EN OPPERVLAKTEWATERBEHEER OP DE RENHEIDE

J. de Hoog, Waterschap de Dommel

Waterschap De Dommel doet een proef om de stand van grond- en oppervlaktewater zo goed mogelijk af te stemmen op de functie van het gebied. Zodat er enerzijds voldoende water is voor de natuur en anderzijds agrariërs niet te veel, maar ook niet te weinig water hebben voor hun gewassen. Deze proef doen we op de Renheide. Dat is bij de Buulder Aa, in de gemeente Heeze-Leende. Tegelijkertijd zijn we bezig met de voorbereidingen voor de herinrichting van de Buulder Aa in dat gebied. Detail hierbij is dat we na goedkeuring van de grondeigenaren beekherstel gaan uitvoeren in het bosgebied Renheide. Beekherstel in het agrarisch gebied blijft voorlopig achterwege. Wel gaan we in de hele beek het peilbeheer zo in stellen dat het beter past bij de beek en omgeving.

Op dit moment zijn op basis van wensinventarisaties en gebiedsbijeenkomsten maatregelen bedacht om het peilbeheer in het agrarisch gebied te verbeteren. Een grote rol was weggelegd voor Peter Liebrechts, Johan Keijsers en Leo van Velthoven die deel uitmaken van de werkgroep. De effecten van deze maatregelen worden nu doorgetekend door Royal Haskoning. Zijn de uitkomsten positief dan gaan we hier mee verder.

De komende maand willen we nog 1 maal met de werkgroep bijeen komen. Vervolgens willen we 2^e helft november de laatste gebiedsbijeenkomst houden waarin we een definitieve keuze maken wat we gaan uitvoeren. We proberen alles zo in te plannen dat we 2^e helft volgend jaar tot uitvoering kunnen komen.

Jacco de Hoog

Waterschap de Dommel

Parende libellen (foto Erik van Asten)

Koeienkop (foto Erik van Asten)

De Buulder Aa op de Renheide (foto Peter Kerkhofs)

KAVELRUIL DE OPLOSSING VOOR INTEGRALE REALISATIE VAN OVERHEIDSDOELEN IN LEENDERSTRIJP?

Willem Schuur

In de zomer heeft in de gemeente Heeze-Leende in opdracht van de Provincie Noord Brabant een inventariserend onderzoek plaatsgevonden naar de bruikbaarheid van het inzetten van kavelruil als instrument voor de realisatie van overheidsdoelen. Hierbij is een onderzoek van het Kadaster naar de verkavelingssituatie in de diverse deelgebieden als basis genomen. Daarnaast is gebruik gemaakt van gegevens van de ZLTO.

De te realiseren doelstellingen van de overheid zijn divers. Zo staat de overheid een sterke agrarische sector voor ogen, die in de toekomst ook het landelijk gebied kan beheren. Het doel is een gezonde agrarische sector in combinatie met het op juiste wijze herbestemmen van vrijkomende locaties, zodat deze bijdragen aan een vitaal platteland. Daarnaast zijn er doelstellingen voor het realiseren van de ecologische hoofdstructuur (EHS) alsmede het creëren van gestuurde waterberging. Voor een aantal doelen kunnen ook agrariërs invulling geven aan de realisatie, door particulier natuurbeheer of kunnen zij zorgen voor het eindbeheer met inscharing van vee.

Om naast de onderzoeken van het Kadaster en de informatie van de ZLTO een integraal beeld van de problematiek te krijgen, zijn er gesprekken gevoerd met de ZLTO, de plattelandsvereniging Hei, Heg en Hoogeind, Waterschap de Dommel, de gemeente Heeze

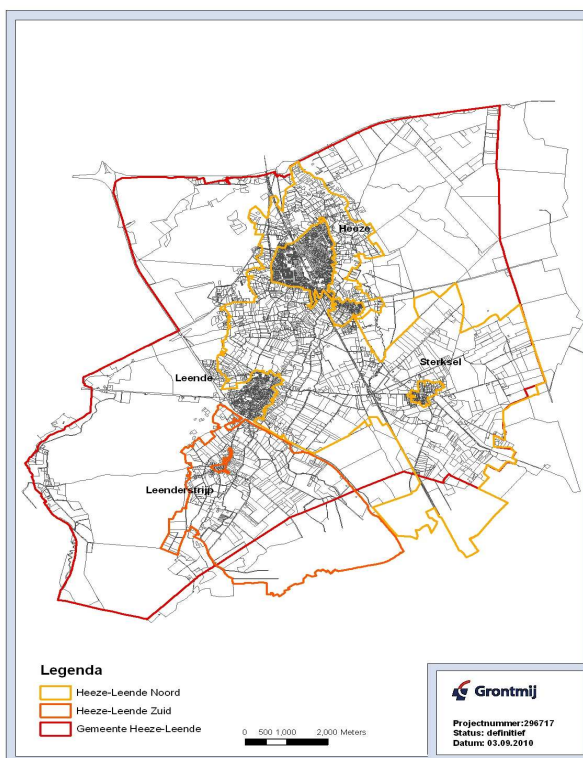
– Leende, Staatsbosbeheer, het Brabants landschap en het IVN.

Uit de gesprekken met de partijen in het gebied en uit de informatie van de ZLTO komt naar voren dat er onder ondernemers al een grote bereidwilligheid is om te participeren in particulier natuurbeheer en om deel te nemen aan groene en blauwe diensten. Daarnaast is er ook interesse in het verbreden van activiteiten op het bedrijf bij-

voorbeeld door recreatie. Deze situatie is deels terug te voeren op de activiteiten van de plattelandsvereniging. Zo zijn er al 5-6 bedrijven actief met het integreren van natuurdoelstellingen op hun bedrijf.

In het gebied is de verkaveling al goed te noemen op basis van de criteria van het Kadaster. Er zijn echter nog een aantal grotere bedrijven met verspreid liggende veldkavels. Daar is nog winst te behalen. Door het actief inzetten op het verplaatsen van één bedrijf zouden ook de duurzame grondgebonden bedrijven een zekere bedrijfsvergroting kunnen bereiken. Door het toedelen van ondernemers met interesse in groen / blauwe diensten in functiewijzigingsgebieden slaat men twee vliegen in één klap: een versterking van de agrarische structuur en realisatie van de EHS en waterberging. Daarom kan kavelruil dankzij de verbreding van de activiteiten een meerwaarde geven in het gebied Leenderstrijp. Ook de NCB gronden aan de westkant van het Leenderbos en de mogelijkheden van gronden rondom Baronie-Cranendonck kunnen kansen bieden.

De eindconclusie is daarom dat het inzetten van het instrument kavelruil goede kansen biedt voor het gebied Leenderstrijp. De kansen en mogelijkheden zullen hierbij versterkt worden door een actieve participatie van de plattelandsvereniging! De provincie zal de komende periode het inzetten van het instrument kavelruil overwegen, mede afhankelijk van de ontwikkeling van financiële situatie en prioritering binnen het provinciaal geld.

Het onderzoeksgebied, dat bestaat uit de gemeente Heeze – Leende, is hierboven weergegeven. Het werkgebied van de plattelandsvereniging Hei, Heg en Hoogeind is gelegen in Heeze-Leende Zuid, in het deelgebied Leenderstrijp.

Willem Schuur is senior adviseur Grondzaken en rentmeester bij de Grontmij. Hij heeft 17 jaar werkervaring met grond-verwervingen voor diverse organisaties, was projectleider bij complexe verwervingen en heeft diverse beleids-adviezen opgesteld voor de provinciale en rijksoverheid.

Hij werkt op de grens van beleid en uitvoering voor waterschappen, gemeentes, provincies en particulier opdrachtgevers.

Willem Schuur
Senior adviseur grondzaken/
Rentmeester Grontmij

PLATTELANDSVERNIEUWING BETEKENT VOOR WARMELT SWART: KANSEN VERBINDEN

Al jaren spreken we over 'Plattelandsvernieuwing', maar wat bedoelen we hier nu concreet mee? Om aan te geven wat ik daar onder versta, kijk ik naar de geschiedenis van het platteland en trek van daaruit de lijn door naar de nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied. Welke kansen liggen er om het landelijk gebied aantrekkelijk én duurzaam in te richten en te beheren voor wonen, werken en (be)leven?

Vroeger had de landbouw een prominente plaats in de samenleving op het platteland. Het boek van Geert Mak, 'Hoe God verdween uit Jorwerd', geeft dit prima weer. In de jaren zeventig is door specialisatie, schaalvergroting en modernisering van de landbouw het aantal bedrijven fors afgenomen. Nog maar drie procent van de beroepsbevolking werkt in de landbouw en zo rond de tien procent in de gehele keten van toeleverende, verwerkende industrie en dienstverlening. Het gevolg is dat burgers steeds minder bekend zijn met de landbouw. Boeren hebben niet langer een prominente plaats in maatschappelijke organisaties, zoals kerk school en gemeentebestuur.

Tegen deze achtergrond probeer ik inhoud te geven aan plattelandsvernieuwing.

De landbouw is fors in beweging en verandert in een snel tempo. In de eerste plaats door het autonome proces van modernisering en schaalvergroting. Daarnaast zorgt het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) met een terugtrekkende overheid voor meer marktwerking. En tenslotte verbreden steeds meer ondernemers hun landbouwbedrijf; de 'multifunctionele landbouw' 'produceert' behalve voedsel ook recreatie, zorg en streekcultuur..

Kenmerkend voor het platteland in Nederland is de overwegend kleinschalige structuur, met veel economische activiteiten. Het aantal landbouwbedrijven daalt. Hun plaats en soms

ook hun gebouwen worden ingenomen door andere bedrijven en bewoners. Mensen trekken weer graag vanuit de stad naar het platteland om daar te genieten van rust, ruimte en groen. Plattelandsvernieuwing staat ook voor een andere kijk op voedsel produceren. Vanuit de vraag van de consument of een meer idealistisch gemotiveerde visie op dierenwelzijn en milieu.

In mijn optiek liggen er veel kansen om deze ontwikkelingen te verbinden. Bijvoorbeeld door verder te kijken dan alleen het huidige aanbod van producten en de verbrede vraag als uitgangspunt nemen. Een ondernemer in de landbouw kan besluiten zich niet langer te beperken tot voedsel produceren en afzetten via de gangbare kanalen. Die kan een scala aan mogelijkheden benutten om als ondernemer de markt op te zoeken. Zolang dat maar een bijdrage levert aan zijn inkomen. Ander werk er 'even bijdoen', zoals veel bedrijven eerder deden met nevenactiviteiten, biedt naar mijn mening geen perspectief. Klein beginnen? Ja, maar dit dan al snel professioneel opzetten; met kwaliteit en kennis van zaken. Dit betekent dat het gezinsbedrijf uit meerdere medewerkers gaat bestaan. Of dat agrarische bedrijven gaan samenwerken om voldoende hoogwaardig aanbod te kunnen genereren.

Interessant daarbij is de vraag met welke regelgeving – bijvoorbeeld in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid vanaf 2013 – de overheid landbouwondernemers kan helpen hun rol te vervullen in maatschappelijke doelen in het landelijke gebied. Dan denk ik aan natuur en landschapsbeheer, maar ook aan veiligheid en leefbaarheid op het platteland. De ontwikkeling van milieutechnologie en aanpassingen voor klimaatveranderingen bieden kansen: de 'biobased economy' voor het Nederlandse platteland.

Uitgangspunt moet zijn het gebied

waarin gewerkt, gewoond en geleefd wordt. Dat gebied willen we (be)leefbaar houden, aantrekkelijk maar zeker duurzaam inrichten en beheren. Elk gebied biedt weer eigen kansen; een blauwdruk vanuit Den Haag of Brussel werkt daar niet bij. De ondernemer die innoveert en vasthoudt aan een heldere visie, heeft de toekomst. Voorbeelden te over: zo laat het netwerk Waardewerken zien wat plattelandsvernieuwing voor ondernemers kan betekenen. Aan de landbouwondernemer de uitdaging naar marktgericht vernieuwen.

Warmelt Swart

DLG Centrale eenheid Utrecht.

Wie is Warmelt Swart

Als boerenzoon geboren in Drente getrouwd twee dochters en drie kleindochters en ik werk al 40 jaar bij LNV. 20 jaar bij de landbouwvoorlichtingsdienst in verschillende functies en sinds 1992 bij DLG als landbouw econoom. Ik houd mij bezig met de relatie landbouw en natuur/landschap. Maar dan vanuit de economische invalshoek. Mijn taak is o.a. het berekenen van vergoedingen Agrarisch natuurbeheer en probeer zo ecologie en economie te verbinden.

BIODIVERSITEIT

Noortje Bas

Het jaar 2010 is het jaar van de biodiversiteit. In deze nieuwsbrief de laatste bijdrage in de reeks over biodiversiteit. Noortje Bas vertelt over haar werkzaamheden bij het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN), de nationale genenbank. Zij is verantwoordelijk voor een aantal collecties, waaronder granen en kool. Meer informatie over het CGN vindt u op: www.cgn.wur.nl

In een kas in Wageningen staat een groot aantal wilde tarwe- en gerstsoorten. Om de halmen van de planten zijn plastic zakken gebonden teneinde het zaad op te vangen. Op een ander deel van het kassencomplex staan rijen tomatenplanten, met ongewone kleuren en vormen. Buiten, in een tunnel, bloeien koolplanten uitbundig. Zommende hommels bestuiven de bloemen. Even verderop staat een gebouw met diepvriescellen. Hier wordt het zaad bewaard van duizenden monsters van allerlei gewassen: sla, ui, prei, granen, vruchtgroenten, peulvruchten, voedergewassen en wilde aardappel. En al die activiteiten hebben slechts één doel: het verkrijgen en bewaren van zaad. Want dat is het doel van de genenbank.

Een genenbank bewaakt en bewaart agrobiodiversiteit: uiteenlopende eigenschappen die liggen opgeslagen in de genen van rassen en wilde soorten van (voedsel)gewassen. De zaden waarin de genen zich bevinden, zijn lang geleden tot zeer recent verzameld in alle delen van de wereld. Veel van die diversiteit is nu verdwenen maar gelukkig is in het verleden ook veel - vaak net op tijd - gered door verdelers en 'genenbankers'. Dat gaat nog steeds door: diversiteit nu die dreigt te verdwijnen uit land- en tuinbouw of uit de natuurlijke omgeving wordt zorgvuldig behouden. Doen we dit uit nostalgie? Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed is zeker een reden om landrassen als Terschellings 2-rijige gerst of Hilversumse eetraapjes in de collectie te hebben. Maar

de belangrijkste reden is de eenzijdigheid van vele moderne rassen: de planten die op een zeker moment worden geteeld, zijn zo veredeld zijn dat ze precies over die eigenschappen beschikken die onder bepaalde teelt- en klimaatomstandigheden nodig zijn. Ze gedijen optimaal, de heersende ziekten en plagen kunnen onder controle gehouden worden door resistenties of gewasbeschermingsmiddelen en ze

Noortje Bas

voldoen aan de eisen van de verwerkers en de consument. Echter, de wereld verandert voortdurend. Er liggen steeds nieuwe ziekten en plagen op de loer, het klimaat verandert en de leefwijze van mensen ontwikkelt zich steeds verder. Daarom zullen ook de voedselgewassen mee moeten veranderen om de wereldbevolking de benodigde calorieën en voedingsstoffen te kunnen verschaffen.

Een voorbeeld van zo'n recente ziekte is de een nieuwe soort tarweroest, Ug99. De epidemie begon plotseling in 1999 in Oeganda (vandaar de naam Ug99) en verspreidde zich snel over Afrika, Azië en het Midden-Oosten. De huidige tarwerassen hebben er geen verweer tegen. Vanzelfsprekend is dat een groot probleem voor de voedselzekerheid. Een grote, internationale groep wetenschappers is bezig met het zoeken naar resistenties tegen deze roest. Dat gebeurt onder andere door de diversiteit in tarwe, die in genenbanken ligt opgeslagen, te inventariseren. Misschien vinden we de juiste resistentie in een wilde tarwe-soort, een voorloper van onze huidige tarwe. Dat kan bijvoorbeeld in één van de vele monsters die zijn verzameld halverwege de vorige eeuw in de regio waar tarwe is ontstaan. Deze regio, de "Fertile Crescent" (de 'Vruchtbare Halvemaan', een boogvormige strook die zich uitstrekt van de Middellandse Zee, Egypte en Israel, tot aan de Perzische Golf), is het centrum van diversiteit voor tarwe. Hier is de grootste variatie in eigenschappen te vinden. In het verleden zijn uit deze tarwesorten ook resistenties gehaald tegen andere ziektes. En zo heeft de diversiteit van voorheen het voortbestaan van een van onze belangrijkste voedselgewassen gered.

Laten we hopen dat het nu ook lukt

Noortje Bas
Centrum voor Genetische Bronnen.

NIEUWE KERKUILENKAST IN LEENDSE KERK

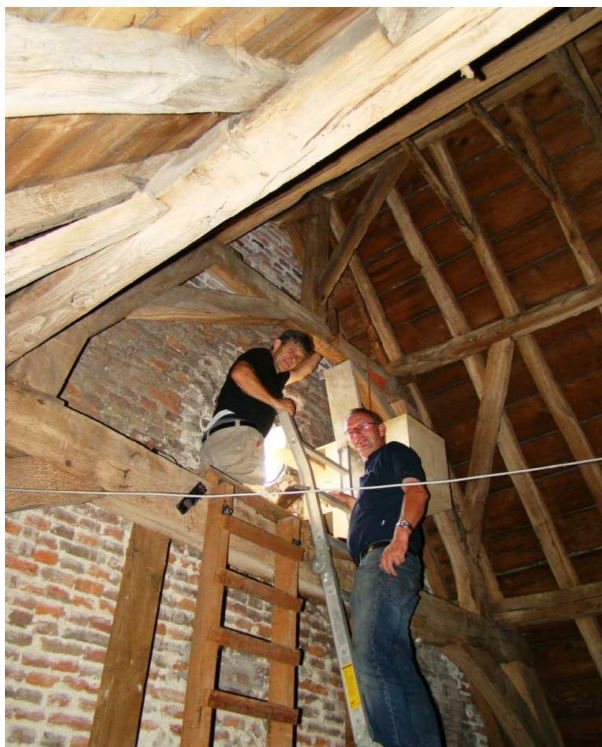
Onze uilenwerkgroep heeft, met behulp van HHH-lid Johan van Dijk, in de gewelven van de kerktoren een nieuwe nestkast opgehangen.

De oude kast, stammend uit het begin van de jaren 90, was versleten. De kerkuilenkast op de zolder van het middenschip heeft zijn ingang aan de straatzijde (Dorpstraat). De laatste jaren is er geen kerkuil aangetroffen in de kast, hopelijk ziet de kerkuil het weer helemaal zitten in een nieuw onderkomen.

Onze vereniging heeft het

plaatsen en de controle van deze kerkuilkasten op zich genomen. We hebben in ons werkgebied, Heeze-Leende,

Adrie Staals en Johan van Dijk plaatsen de nieuwe kast

nog meer kasten hangen waarvan enkele bezet zijn door kerkuilen. De kasten worden jaarlijks gecontroleerd en schoongemaakt. De eventueel aanwezige uilen worden geringd en alle gegevens worden doorgegeven aan het Brabants Landschap, die de kasten gratis ter beschikking stelt.

Voor meer informatie: coördinator uilenwerkgroep Adrie Staals, email: a.staals@online.nl

Plattelandsvereniging Hei, Heg & Hoogeind streeft naar een mooi buitengebied waar natuur, landschap en gezonde boerenbedrijven naast elkaar kunnen bestaan

Informatie over onze activiteiten vindt u op

www.hei-heg-hoogeind.dse.nl

Redactie Nieuwsbrief:

Erik van Asten
Ton van Dijk
Krijn van den Hoven
Peter Kerkhofs

Contactadres:

hei-heg-hoogeind@dse.nl

AGENDA:

Woensdag 10 november
Najaarsvergadering

Donderdag 16 december
Thema-avond wilde zwijnen

De uitgebreide agenda waarop ook de activiteiten van de werkgroepen zijn weergegeven vindt u op onze website